

MÜELLİFİ BİLİNMEYEN BİR ESER: “HİKÂYE-İ MUCİZÂTÜ’N-NEBİ”¹Doç.Dr. Serhan ALKAN İSPIRLİ²

Özet

Bu çalışmada Millî Kütüphane kayıtlarında Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda yer alan 06 Hk 4334/1 arşiv numaralı yazmanın 1b- 20a varakları arasında bulunan “Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi” isimli eser Arap harflerinden günümüz harflerine transkripsiyonlu olarak aktararak tanıtılmıştır. Yazmada eserin müellifi veya müstensihî, telif veya istinsah tarihi ile ilgili herhangi bir kayıt yoktur. Yazma içinde bir eser daha vardır. Bu eser yazmanın 20b- 31b varakları arasında yer alır. Bu eserde H 994 (M 1585/ 1586) tarihinde geçtiği ifade edilen bir olay çevresinde dinî bilgiler verilmektedir. Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi isimli yazma eserde eserin müellifi, müstensihî, telif veya istinsah tarihine ait bir kayıt bulunmasa da yazma içinde aynı kalemden çıkan ve 20b- 31b varakları arasında bulunan H 994 (M 1585/ 1586) tarihinde Sultan Murad devrinde geçen bir olay üzerine kurulan ve dinî bilgiler içeren ikinci eserden hareketle Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi’nin H 994 tarihinde veya daha sonra kaleme alınmış olabileceğini düşünmek yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mucizâtü’n-Nebi, Divan edebiyatı, Hz. Muhammed, Hz. Ali, Mucize, İslami Türk Edebiyatı

281

A WORK WITH AN UNKNOWN WRITER: “HİKÂYE-İ MUCİZÂTÜ’N-NEBİ”

Abstract

In this study, a work entitled “Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi” presented between 1b- 20a pages of a manuscript which has been archived in National Library records in Ankara Adnan Otuken City Public Library collection numbered 06 Hk 4334/1 was introduced after its translation from Arabic letters into current alphabet as transcribed. There has been no record in the manuscript about the writer, the person who copied, the dates it was written and copied. There has been another work in the manuscript. This work has been presented between the 20b- 31b pages of the manuscript. In this work religious information has been given based on an event in Hijri 994 (AD 1585/ 1586). Although there has been no record about the writer, the person who copied, the dates it was written and copied in the study entitled Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi, due to the second study which was presented between 20b- 31b pages of the same manuscript, written by the same pen and based on an event in Sultan Murad’s time in Hijri 994 (AD 1585/ 1586) and contains religious information, it may be reasonable to conclude that Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi may be written in H994 or later.

Keywords: Mucizâtü’n-Nebi, Divan literature, Prophet Muhammed, Hz. Ali, Miracle, Islamic Turkish literature

Özgün Araştırma / Original Article

¹ Bu makale, 2. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi – İnsan ve Toplum Bilimleri (IBAD-2017), 20-23 Nisan 2017 İstanbul Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazar/Corresponding Author: Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Türkiye, serhanispirli@atauni.edu.tr

GİRİŞ

“Edebiyatımızda özellikle Hz. Muhammed’in hayatı çevresinde gelişen dinî manzum eserlerin sayısı bir hayli fazladır. Hz. Muhammed’in hayatını veya hayatının bir bölümünü ele alan bu türler bazan müstakil bir eser olarak yazılmış bazan da divanlarda yer almıştır. Başta na’lar olmak üzere mevlid, esmâ-yı Nebi, sîret, miraciye, hilye, hicretü’n-Nebi, mucizât, şefâat-nâme, kırk hadis, gazavât-ı Resûlullâh gibi türlerde yazılan eserler mensur olmalarının yanı sıra çoğunlukla manzum olarak yazılmışlardır. Bunun sonucunda da başlı başına Hz. Muhammed’le ilgili bir edebiyatın teşekkül ettiğini söyleyebiliriz”.³

ESER HAKKINDA

Bu çalışmada Milli Kütüphane kayıtlarında Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda yer alan 06 Hk 4334/1 arşiv numaralı yazmanın 1b- 20a varakları arasında bulunan “Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi” isimli eser tanıtılacaktır.

Eser 173x122-240x165 mm (iç-dış) boyutlarındadır.

Harekeli nesihle yazılmış, insan profili ay filigranlı kağıt kullanılmıştır.

Eserde başlıklar kırmızı olup, eser karton ebru ciltlidir. Her varağı 12 satırdır ve mensurdur.

Yazma içinde bir eser daha vardır. Bu eser yazmanın 20b- 31b varakları arasında yer alır. Eserde H 994 (M 1585/ 1586) tarihinde geçtiği ifade edilen bir olay çevresinde dini bilgiler verilmektedir.

Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi isimli yazma eserde eserin müellifi, müstensihî, telif veya istinsah tarihine ait bir kayıt bulunmasa da yazma içinde aynı kalemden çıkan ve 20b- 31b varakları arasında bulunan H 994 (M 1585/ 1586) tarihinde Sultan Murad devrinde geçen bir olay üzerine kurulan ve dini bilgiler içeren ikinci eserden hareketle Hikâye-i Mucizâtü’n-Nebi’nin H 994 tarihinde veya daha sonra kaleme alınmış olabileceğini düşünmek yerinde olacaktır.

“Acz kökünden türeyen mucize, kelime olarak âciz bırakan anlamına gelir. Ermiş kişilerde zuhur eden aynı özelliklere sahip hadiseler keramet adı verilir. Dinî bir terim olarak ise peygamberlerde ortaya çıkan, onlara Allah’ın bir lutfu ve peygamberliklerini ispat için bir imkan olarak verilen, insanların bir benzerini ortaya koymaktan aciz kaldıkları olağanüstü (harikulâde, fevkalâde) haller, hadiselerdir.

Hadis kitaplarında, İslam tarihiyle ilgili verimlerde, akâid- kelâma dair eserlerde mucizelere geniş yer verildiği gibi, sırf mucizelere tahsis edilen kitaplar da vardır. Bunlar çoklukla mucizâtü’n-Nebi adını taşırlar.

... Halk tipi mesneviler halinde yazılan Kirdecî Ali’nin Güvercin Destanı ve Kesikbaş Destanı, İzzeddinoğlu’nun Tâvus Mucizesi, Sadreddin’in Geyik Destanı adlı eserleri mucizelerin yalnız bazılarını işlerler”.⁴

Yine “Yahya Bostanzâde Tirevî’nin (ö. 1639) Gül-i Sad-berg, Nâyi Osman Dede’nin (ö. 1729) Ravzatü’l-İcâz Fi’l-Mümtâz, İbrahim Nazire’nin (ö. 1774) Mucizâtü’n-Nebi, Kadı İyaz’ın Şifa adlı eserleri dinî-tasavvufî Türk edebiyatında mucizâtü’n-Nebi türünün örnekleridir”.⁵

HİKÂYENİN KONUSU

San’a vilayeti hükümdarı Said rüyasında Hz. Muhammed’i görür. Yirmi gün ömrü kaldığını da bu şekilde öğrenir. Uyandığında yirmi gün içinde İslamiyete bir hizmet yapabilmek için hazinesinden iki sandık hazırlar, bir de bir deve satın alır. Oğlu Ebû’l-Hecân henüz 13- 14 yaşlarındadır. Oğluna rüyasını anlatır. Kalan ömrünün az olduğunu, müslüman olduğunu ve

³ Amil Çelebioğlu, *Dinî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri*, TDAY, Belleten, Ankara 1972, s. 35

⁴ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, C 6, İstanbul 1986, s. 410

⁵ Abdurrahman Güzel, *Dinî- Tasavvufî Türk Edebiyatı*, 3. Baskı Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s.650-651

Medine’de Hz. Muhammed’e teslim edilmek üzere iki sandık değerli eşya hazırladığını bir de deve satın aldığını söyler. Ölümünden sonra emanetinin teslim edilmesini ister. Ebû’l-Hecân babasının ölümü ile vasiyetini yerine getirmek üzere tek başına yola çıkar. Hava kararmaya başlayınca bir yerde konaklar. Devesi ile konuşur. Medine şehrine Hz. Muhammed’e gittiğini anlatır. Gece olunca devesine biner. Düşmemek için sandıkların ipini kendini bağlar, devenin sırtında uyuyakalır. Hz. Muhammed’in adını duyan deve sahibine hissettirmeden yola revan olur. Ebû’l-Hecân sabahleyin uyandığında kendisini bir vilayette bulur ancak neresi olduğunu bilemez. Şehirde ellerinde tespihler, ağızlarında dualar olan kişileri görünce güvenle onlarla sohbet eder. Medine’de olduğunu öğrenir. Elleri tespihli, ağızları dualı bu kişiler Ebû’l-Hecân’ın Medine’ye gelişi sebebinin öğrenirler. Müslüman gibi görünen bu on kişinin artık tek amaçları Ebû’l-Hecân’ın devesini ve sandıklarını ele geçirmek, Ebû’l-Hecân’ın ortadan kaldırılması işini de bir hile ile Hz. Muhammed’e yaptırmaktır. Ebû’l-Hecân’ı döverek konuşamayacak hale getirir mallarına el koyarlar. İçlerinden birisi Sallat bin Saleb Ebû’l-Hecân’ı sürükleyerek Hz. Muhammed’in bulunduğu mescide getirir. Mescitte Hz. Muhammed, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Bilâl vardır. Ebû’l-Hecân’ı evinde konuk ettiğini söyleyen zat, onun sabaha doğru evini soyduğunu iki sandığa yüklediğini ve bir yaşındaki oğlunu boğup devesini de alıp kaçarken yakaladığını söyler. Hz. Muhammed şahit ister. Sallat bin Saleb gerekirse dokuz şahit getirebileceğini söyler ve diğer suç ortakları olayın Saleb’in anlattığı şekilde gerçekleştiğine tanıklık ederler. Hz. Muhammed Hz. Ömer’den Ebû’l-Hecân’a kısas uygulamasını ister. Hz. Ömer Eflah’i görevlendirir. Eflah, Ebû’l-Hecân’ın yaptığı iddia edilen ve şahitlerce de desteklenen hırsızlığı için ellerini ve ayaklarını keser; konuk olduğu evde yaptığı hırsızlığın cezası verilmiştir. Ancak boğduğu bildirilen bebek için de Ebû’l-Hecân’ın yakılmasına karar verilir. Ahali Ebû’l-Hecân’ın yakılması için odun, çalı çırpı toplarken Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin Hz. Osman’dan ders almış öğle yemeklerini yemek için evlerine dönmektedirler. Meydandaki kalabalığı görünce merak ederler. Durumu öğrenirler. Ebû’l-Hecân’ı görmek isterler. Ebû’l-Hecân Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin’in kendisine doğru gelmekte olduğu haberi verilince bir ah çeker ve ölür. Hz. Hasan Ebû’l-Hecân’ın yüzünü görünce birden bir şaşkınlık geçirir. Hz. Hüseyin merak eder. Hz. Hasan dedeleri Hz. Muhammed’in: “Kim ki Hüseyinime benzerse ondan yaramaz iş gelmez” dediğini hatırlatarak, Ebû’l-Hecân’ın kardeşi Hz. Hüseyin’e benzediğini söyler. İkisi birlikte Hz. Muhammed’e giderler. Hz. Muhammed Saleb’in de şahitlerinin de yalan söylediklerine hükmeder ve onları Bilâl aracılığı ile çağırır. Sırasıyla Hz. Ebû Bekir, Hz. Osman, Hz. Ali ve son olarak da Hz. Muhammed yalancı şikâyetçi ve suç ortaklarını ikna etmeye çalışırlar. Ebû’l-Hecân’ı bağışlamalarını isterler. Ancak münafıklar yalan söylemeyi sürdürerek bağışlamazlar. Cebrail gelir ve Hz. Muhammed’den Ebû’l-Hecân’ın devesini konuşturmasını ister. Deve olanları anlatır. Ebû’l-Hecân’ın dirilebilmesi ashabin ömürlerinden ömür vermeleri ile mümkün olabilecektir. Herkes ömrünün birazını bağışlar. Ancak Hz. Ali’den ses çıkmaz. Hatta Hz. Ali gitmeye davranır. Hz. Muhammed sebebinin sorduğunda Hz. Ali ne kadar ömrünün olduğunu bilmediğini, eğer evine gidip ailesi ile vedalaşıp Medine meydanına gelebilecek kadar ömrü varsa, kalan ömrü her ne kadar ise hepsini bağışlayacağını ifade eder. Bu cevap karşısında herkes şaşkındır. Allah Ebû’l-Hecân’a 60 yıl ömür nasip eder. Bundan sonra İslamiyet yolunda mücadele edecektir. Münafıklarsa cezalandırılırlar.

KİŞİLER –MEKÂN- ZAMAN

Hikâyede, Hz. Muhammed, Ebû’l-Hecân, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Cebrail, Zebâniler, Ferişteler, Hz. Bilal, San’â meliki Said, Saleb ve suç ortakları (On münafık), Eflah ve Medine halkı aktif rol alırlar. Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. Âdem, Hz. İbrahim isimleri ile söz konusu edilir. Cennet, cehennem, Yemen, San’â ülkesi, Medine, Mescid-i Nebevî, Medine meydanı, arasat, ... hikâyeye mekân olurlar.

Hikâyenin kahramanları olan San’â meliki Said ve oğul Ebû’l-Hecân aristokrat zümreden, Hz. Muhammed, Hz. Ebû Bekir, Hz. Osman, Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Bilâl ve Eflah ise İslam dininin temel karakterleridir. Hem hırsız hem münafık olan kişiler ise hikâyede ders verme, telkinde bulunma, hisse çıkarma sebebi ile görevlidirler. İyiliği temsil eden kahramanların yanında kötülüğü gözler önüne seren zıt ve menfi tiplerdir ve sonunda cezalarını çekerler. Eser; âdab, ahlak ve nasihate, bilgilendirmeye yöneliktir.

Hikâyede, Tekâsür (5), Âl-i İmran (47), En’am (21, 73), Nahl (40), Mü’min (16), İnsan (21), Zümer (33), Tevbe (40), ... surelerinin bazı ayetlerine, konuk ağırlamanın önemi ve Hz. Hasan ve Hz. Hüseyinle ilgili çeşitli hadislerle telmihte bulunulur.

Ezan, imame, tesbih, minber, ridâ, asâ, imamlık, tehlîl gibi dini ifadeler yanında, büt, münafık, vefk alati, kafir tonu, hamr gibi karşıt olabilecek ifadeler de söz konusu edilir.

Söz konusu eser Hz. Muhammed döneminde yaşandığı rivayet edilen bir olayı anlatır. Hikayenin anlatılma zamanı tam olarak bilinmese de hikâyede anlatılan zaman San’â vilayetinin M 632 yılında Hz. Ali tarafından yapılan Yemen Seferi ile İslamiyeti kabul ettiği, hikaye kahramanı Ebû'l-Hecân'ın hikâyede ifade edildiği gibi Hz. Hüseyinle yaş olarak yakınlığı,... vs. dikkate alındığında hikâyede anlatılan zamanın 630-631 yılları olduğunu düşünmek yerinde olacaktır.

Ebû'l-Hecân'ın San'a vilayetinden Medine'ye devesi ile yaptığı ve bir gece süren yolculuk da, hikâyede zaman mekân ilişkisi bakımından oldukça dikkat çekicidir. Bugünkü koşullara göre San'a Medine arası 1.496 kilometredir ve bir gecede deve ile bu kadar yol gidilmesi mümkün değildir. Ancak hikâyede anlatıldığına binaen akşam olup da Ebû'l-Hecân devesi ile konuşup uyuyakaldığının sabahı Medine'ye varılmıştır. Devenin Ebû'l-Hecân'ın sohbeti neticesinde Hz. Muhammed'in adını duyar duymaz kendiliğinden yola revan olması, hikâyede söz konusu edilen hedefin Hz. Muhammed oluşu okuyucu veya dinleyicinin 1.496 kilometrenin deve yürüyüşü ile bir gecede gidilip gidilemeyeceğini düşünmekten alıkor.

TEMA- DİL VE ANLATIM

Eser verdiği mesajları, tarihsel arka planı, kullanılan dili ve üslubu ile dikkat çekicidir. Canlı ve güzel bir anlatımla kişilerin kendilerine ve çevrelerine olan sorumlulukları, kötülükten kaçınma, Allah'ın birliğine, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, peygamber sevgisine, şefaatine, mucizelerine, ahiret gününe ilişkin çeşitli dini bilgiler verilerek okuyucunun/dinleyicinin maneviyatının desteklendiği görülür. Bütün bu bilgiler doğrudan değil dolaylı olarak hikâye içinde söz konusu edilir.

Hikâyede vasiyet, vasiyetin yerine getirilmesi, misafire ikram, çocuklara sevgi, Allah'ın istemediği ve izin vermediği hiçbir şeyin olmayacağı, tüm kerametlerin ve mucizelerin Allah'ın izni ile olduğu, Allah'a güvenme ve sevgi, Peygambere güvenme ve sevgi, başkasını kötü duruma düşürenin kötü duruma düşmesi, halifelerin şecereleri hakkında bilgilerin verilmesi, İslam kültüründe önemli yeri olan kişi ve kavramların hikâye aracılığı ile söz konusu edilirken, duygularına hitap edilen okuyucu veya dinleyicinin hikâye içindeki olaya dâhil edildiği, ilginin devamlı taze tutulduğu görülür.

Hikâyede her şeyin Allah'ın rızası ile onun emir ve izniyle gerçekleştiği sık sık vurgulanır.

Anlatıcı üçüncü tekil şahıs konumundadır. Hikâyede görülen geçmiş zaman kullanılır. Anlatıcının olayların üstünde ve dışında olduğu, bütün ayrıntılara hâkim olduğu görülür.

Hikâye rüya ile başlar. Rüya ile San'â meliki Said'e gelecekte haber verilir. Bilinmeyen bildirilir. Yakında ölecektir. Cennete ve cehenneme gidenler gösterilir, uyarıda bulunulur. Hz. Muhammed Said'e rüya yolu ile yapması gerekenleri iletir, Said İslamiyeti rüya yolu ile kabul eder. Rüya hikayenin daha başında iken metne gizemli ve ilahi bir ortam hazırlar.

San'â vilayeti meliki Said'in müslüman olmasına sebep olan rüyası, odasının nurla dolması, Ebû'l-Hecân'ın devesinin Hz. Muhammed'in adını duyar duymaz Medine'ye doğru sahibinin bilgisi dışında kendiliğinden gidişi, herhangi bir sebeple (hikâyede vasiyet gereği) gurbete çıkış, kötülerin iştahını kabartan hazine yüklü iki sandık, yolculuk esnasında karşılaşılan engeller ve Ebû'l-Hecân'ın başına gelenler okuyucu veya dinleyiciyi heyecanlandırma, uyarma, düşündürme gibi vazifeler yüklenirler. Hikâyede Hz. Muhammed'in varlığı bütün olumsuzlukların çözümlenebileceğinin teminatını verse de, hikâyede merak uyandırmanın hep canlı tutulduğu görülür.

Hikâyede dürüstlük duygusu ön planda olup, hikâye kahramanlarının tarihî-dinî şahsiyetler olması anlatılan olayın gerçek olduğu hissini uyandırır.

Hikâyede iyi niyet ve bunun sonuçları, kötü niyet ve bunun sonuçları dikkatlere sunulur. Bu arada Hz. Muhammed ve halifeler tanıtılır. Bu tanıtma kupkuru bir hal tercümesi olmaktan ziyade hikâyenin akışına, olaya canlılık katan, okuyucuyu veya dinleyiciyi meraka düşürecek şekildedir.

Hikâyede bütün hikâye kahramanlarının biraraya geldiği son kısım okuyucunun veya dinleyicinin dikkatini ve heyecanını en üst düzeyde tutacak şekilde planlanmıştır. Bu sahnede Hz. Muhammed mirac gecesi giydiği kıyafetler içerisinde, deve ile konuşacak, ölü Ebu'l-Hecân diriltilecektir. Bütün dikkatlerin Hz. Muhammed üzerinde yoğunluk kazandığı görülür. Yine Hz. Ali ile ilgili kısım nefeslerin tutulmasına sebep olur ve bu kısım oldukça da ibret vericidir.

HİKÂYEDE TESPİT EDİLEN DEYİMLER VE BİRLEŞİK ŞEKİLLER

adamlar salmak (7a)
 âh eylemek (10b)
 âh itmek (10b/ 11b/ 11a)
 akıl kabul itmemek (10a)
 âlemi zulmet tutmak (3a)
 allahu âlem (7b)
 alınına yazılmak
 altun saçmak (4b)
 armağan düzmek
 asâ üşürmek (6a)
 aşağı yukarı segürdmek (9b)
 ayağı üzerine gelmek (17a)
 ayağına çökertmek (16a)
 ayağına düşmek (1b)
 ayak üzerinde durmak (15a)
 ayakları üzerine gelmek (8b)
 belaya uğramak (6b)
 berü gelmek (6a)
 bir iki urmak (7b)
 bir karıncaya güç itmemek (11a)
 boğazlamak (7a)
 boynuna bırakmak (16a)
 can irişmek (19a)
 cân kûşesi (11a)
 can virmek (18a)
 cânâ nida gelmek (13b)
 canı teslim itmek (10b)
 cehd itmek (12b)
 cehenneme sürmek (1b)
 çekip gitmek (10 a)
 çevresin almak (10b)
 değme söz (5b)
 dil virmek (16b)
 dile gelmek (17a/ 18a)
 dileği kabul olmak (17a)
 dilek itmek (11b)
 dilek itmek (12b)
 dili ucuna gelmek (17a)
 dinin direği (14b)
 dört yanından yapışmak
 dua dilemek (17a)
 dua kılmak (17a)
 dünyadan gitmek (2b)
 eli ayağı tutmak (12a)

elinden gelmemek (11a)
 eline yapuşmak (6b)
 elini ayağını yerine koymak (11b)
 epsem olmak(13b/ 14a)
 etmegi tuzu haram olmak (3a)
 eve varmak(12b)
 evine konmak (9b)
 fevc fevc gelmek (8b)
 fitne peyda eylemek (5b)
 gönlünde eğri niyet olmak (7a)
 göz nuru (10b)
 gözine uyku gelmek (3a)
 gözünden buğrum buğrum yaşın akıtmak (18a)
 güç görmek (11a)
 haber virmek (16b)
 haber yayılmak (8b)
 hakka ısmarlamak (3a)
 hakkın rahmetine gelmek
 herzeler söylemek (12b)
 irak olmak (14a)
 iman getürmek (1b/ 2a)
 işaret eylemek (12a)
 işi ziyana varmak (5b)
 işin haraba varması (12b)
 kabz olmak (18b)
 kadîd olmak (7b)
 kan kısas kalmak (9a)
 kanın taleb itmek (8b)
 kanlara gark olmak (7b)
 kapu yarığı (12a)
 kapuyı kakmak (12a)
 karar itmek (1b)
 kat kat oturmak (16b)
 katına çıkagelmek (16b)
 katına varmak (12a)
 katına varmak (5a)
 kavı-i kararı yek itmek (12b)
 kaza kapısı üstüne açılmak (7a)
 kısas eylemek (9a)
 kilit urmak (2a)
 konuk olmak (7b)
 lahmi ekl itmek (9b)
 malını uğrulamak (8b)
 meded eylemek (1b)
 melûl olmak (16a)
 minbere ağmak (16a)
 misafir olmak (6b)
 münevver yüzlü (1b)
 nazar eylemek (7b/ 8a)
 nida itmek (9b)
 nur ile dolmak (2a)
 oda yanmak (10a)
 ölüm mertebesine iletmek (6a)
 ömri âhire ermek (2b)
 ömür bağışlamak (18a)

saçu saçmak (4b)
 sağ ü selametde olmak (12a)
 siması belürsüz olmak (7b)
 söze gelmek (16b)
 şefâat itmek (16a)
 şefâat kılmak (16a)
 şefi olmak (16a)
 şöhret dutmak (1b)
 şükr eylemek (3b)
 tabân olmak (3b)
 tamuya iletmek (1b)
 tanık olmak (17a)
 tanıkluk virmek (10a)
 tanluk itmek (8b)
 tanukluk itmek (8b)
 tertib eylemek (2b)
 uçmağa iletmek (1b)
 uçmak içine girmek (14a)
 uyku tutmak (3a)
 uykuya meşgul olmak (3b)
 vahdet meydanında uçmak (13b)
 yakın olmak (14a)
 yâr olmak (12a)
 yâr ü yoldaş olmak (12a)
 yaş eylemek (8a)
 yer düzmek (7a)
 yoldaş olmak (12 a)
 yoluna sadık olmak (6a)
 yüregine çekmek (18a)
 yüz urmak (15b)
 yüzünü dutmak (17a)

.... DİĞER ÇALIŞMALAR

Doğan Kaya'nın şahsi kütüphanesinde yer alan taş baskı bir eser üzerinde 2008 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Eda Bülbül tarafından hazırlanan “Hz. Ali Cenkeri Üzerine Bir Tetkik (İnceleme-Metin)” isimli yüksek lisans çalışmasında ilgili eser içinde yer alan “Mucizatü'l-Nebi” isimli bir hikâyeden söz edildiği görülür.⁶

Yine Mehmet Atalan tarafından çalışılan Elazığ Arındıklı Ali Hoca'nın kütüphanesinde bulunduğu ifade edilen “Mucizatü'l-Nebi” isimli eserin de içinde yer aldığı taş baskı eser⁷, Eda Bülbül'ün çalışma konusu olan eserle aynı olmalıdır. Eser tavsifleri buna işaret eder. Çalışmamızda söz konusu ettiğimiz yazma eserin konu ve içerik olarak bu eserlerle benzerliklerini tespit etmek mümkünse de farklılıkların da bir hayli fazla olduğu dikkat çekicidir.

“Din içerikli metinler, divan edebiyatı ile halk edebiyatının önemli ürünleri arasındadır. Bu metinlerin değeri; onların dönemle ilgili manevî duyuş tarzını hissettirmesi kadar, yazıldığı kültür ortamıyla harmanlanan dil ürünlerini taşımasından da ileri gelmektedir. Halkın ortak dünya görüşüne tercüman olmuş bu tür zenginlikler, bilimsel çalışmalar aracılığı ile ele alınıp değerlendirilmedikçe

⁶ Eda Bülbül, *Hazret-i Ali Cenkeri Üzerine Bir Tetkik (İnceleme-Metin)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. 2-3

⁷ Mehmet Atalan, Cenknâmelerde Hz. Hüseyin'in Yeri, *E-Makâlât Mezhep Araştırmaları, İv/2 (Güz 2011), 7-30, www.emakalat.com, s.9 / Mu'cizâtü'l Nebi -Aleysi's-selâm-Cengi, Elazığ Emekli İmam Hatiplerinden Arındıklı Ali Hoca (Ö.2008)'nın kütüphanesinde bulunmaktadır, Müellif ve müstensih kaydı yoktur, 1-236, (226-236), s. 236'dan nakleden: Mehmet Atalan, Hz. Ali Cenknâmelerinde Mâtürîdîlik Ve Hanefîlik İle İlgili Unsurlar, *e-Makâlât, Mezhep Araştırmaları, III/1(Bahar2010), ss. 65-103, www.emakalat.com, s.74-75**

unutulmakta ve en önemli görevlerinden birisi olan yeni kuşaklara sesini duyurabilme işlevinden uzaklaşmaktadırlar”.⁸

“Bilindiği gibi Eski Türk Edebiyatı mahsulleri arasında dînî-tasavvufî eserler önemli bir yekûn teşkil etmektedir. Kültür tarihimiz açısından bu eserlerin tespiti ve metinlerinin neşri de ihmal edilmemesi gereken bir husustur.”⁹

Bu çalışmada müellifi ve müstensihi bilinmeyen “Hikâye-i Mucizatü’n-Nebi” isimli bu eserin M 1585’lerden bu yana gözlerden uzak varlığını, sesini duyurabilmek hedefimiz olmuştur.

HİKÂYE-İ MU‘CİZÂTÜ’N-NEBİ TRANSKRİPSİYONLU METİN

1b MA ‘LŪM OLİNA ŞANA ‘Ā VİLĀYETİNDE

Bir pâdişâh var idi. Ya‘ni Ebû’l-Hasan İbni Bekir İbni İshâk kolundan böyle rivâyet ider ki evvel şultân-ı enbiyâ vü evliyâ şalla’l-lahü ‘aleyhi ve’s-sellem Medîne şehrinde karar itmişdir. Dîn-i İslâma şöhret dutmuşdı. Ol zamânda Şana ‘ā vilâyetinde bir pâdişâh var idi. Adına Ebû Sa‘id dirlerdi vü pîr ü fânî kişi idi. Bir gece düşünde gördi kim koyulmuş halk ‘arâsât yerine götürmüşler zebâniler halkı bölük bölük cehenneme sürerler. Bir münevver yüzlü kişiyi zebâniler alup uçmağa iletdi kendinün daği boynına zincir takmışlar zebâniler (2a) çeküp fâmüya iletdiler. O yüzi münevver kişiyi göricek çağırdı baña meded eyle bu zebâniler elinden beni kurtar dedi. Şana ‘ā melikine Resül Hâzret ayıtdı. Gel müslümân ol seni daği kurtarım dedi. Şana ‘ā meliki hemândan Resülün ayağına düşüp İmân getürüp müslümân oldu. Döndü Resül Hâzret ayıtdı yâ Sa‘id igirmi gün ‘ömriñ var andan soñra haqqıñ rahmeti civârına gelürsin dedi. Şana ‘ā meliki bu heybetden uyanup gördikim sarâyınıñ içi nûr ile dolmuş kendü gögsi İmân ile nûr ile dolmuş bildiği gördüğü gerçektür. Hâzine içine girdi, bir çift hâzine şandığınıñ içine peygambere armağan düzdi. Kilit urup mühürledi. Andan bir Yahüdiden dört biñ aqçaya bir deve aldı ve deveciye ısmarladı meger Ebû Sa‘idiñ on üç (2b) on dört yaşında bir oğlu var idi. Adı ‘Abdu’r-Rahmân idi. Ya‘ni Ebû’l-Hecân idi. Oğlunu çağırdı ayıtdı yâ oğul ‘Abdu’r-Rahmân hâzine içinde bir çift şandık tertib eyledim koyacağım kodum. Dört biñ aqçaya bir deve aldım ve deveciye ısmarladım herkaçan kim ben dünyâdan gider isem yerime kalasın iki vilâyeti zabt idesin soñra ol deveyi getür ol şandıkları yüklet Medîne şehrine var Muhammedi ben düşünde gördüm ise sen aşikâre gör de önünde İmân getür ol âmâneti anıñ niyyetine şandıklara kodum kendüye tapşurasın andan gine vilâyetine gelesin dedi. Çün Sa‘idiñ ‘ömri aħire erdi intihâsına teslim eyledi. Çok şehirli Sa‘idiñ vefât itdiğin işitdiler cümle gelüp defn itdiler. Birinci günden soñra (3a) oğlu Ebû’l-Mhecân pâdişâh oldu. Şana ‘ā vilâyetini zabt itdikten soñra atasınıñ vasıyyetin yerine getürmek istedi. Erbâb-ı memleketi â‘yân-ı devleti cem‘ eyledi. Bir emîn kişi yerine nasib eyledi ve deveciden ol ibli getürdi. Ol şandıkları yükletti. Kendü adamlarına and virdi etmegim tuzum harâm olsun eger benim ardımca gelürseñiz dedi. Revâne oldu. Çün aħşam oldu ‘âlemi zulmet karanguluk tutdı. Ebû’l-Hecân ğarâib oldu zîrâ pâdişâh-zâde idi yalınuzluk ve karañguluk gördüğü yok idi. Çün üç hâl bunuñ üzerine geldi perîşânlık oldu ammâ pişmân olmadı. Vâlâ ki melâlınden gözine uyku geldi dutdı ol deveye ayıtdı ey mübârek hayvân ben seferi gördüğim yokdur Muhammed Muştafa’yı görmek murâd itdim kendümü Haqq’a ısmarladım. (3b) Sen şahid ol dedi. Daği şandık üzerine yatdı. Şandığını ipini kendü üzerine bağıladı. Tâ ki uyanup düşmeye. Andan soñra uykuya meşgul oldu. Deve Muhammed’iñ adını işitdi, Muhammed’iñ şevki ile öyle tabân oldu ki ayruq revâne oldu gitdi. Haqq’iñ ‘inâyetiyle şabâh oldu. Çün göz gördü andan Medîne şehri göründü. Ol mübârek hayvân gördü ki üzerinde şahibi uyanmadı. Bir kerre silkindi. Ebû’l-Hecân’iñ başı şandık kenarına dokundu, uykudan uyandı. Bağıdı gördü güneş toğmuş ve ibli kendünden giderdi. Kalkdı karşısında bir mübârek şehir göründü. Ebû’l-Hecân şükr eyledi hele bir şehre geldüm varayım konayım vü hem yol şorayım vü yoldaş daği bulayım deyüp deveniñ yularını eline aldı sürdi şehir ucuna geldi nâgâh şarşudan (4a) bir kaç kişiler çıkageldiler ve uşlu pîr kişiler harîr libaslı ve bir elinde ‘aşâ ve bir elinde tesbîh ü tehlîl idüp gelürler. Çün Ebû’l-Hecân anları gördü. Devesini bunlara şarşu sürdi. Ol kişiler Ebû’l-Hecân’ı gördiler bir nefis tonlu vü hûb şuratlu bir oğlan vü bir deveye binmiş bir çift şandık yüklenmiş gelür. Bunlar daği Ebû’l-Hecân’a

⁸ Osman Erciyas, Duygu Oruç, *Güvercin Destanları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter 2013, p.1397-1406, Ankara-Turkey s.1397

⁹ Atabey Kılıç, *Yazarı Bilinmeyen Dînî-Tasavvufî Bir Eser: Hakikat-ı Muhammediyye*, TÜBAR-XX- 2006-Güz, s.126

karşu vardılar şordılar ne yerden karşu gelürsin vü ne yire gidersin adın nedir dediler vü Ebū'l-Hecān ayıtdı yā kavīm bu şehre ne şehir dirler, pādīşāhı kimdir dedi. Ol kişiler ayıtdılar bu Medīne şehridür, bu şehriñ pādīşāhı āhīr zamān peygamberi Muḥammed Muştāfā'dur dediler vü ol daḥi ayıtdı zihī görklü peygamber ki benim geldüğim bildi baña karşu geldi dedi daḥi diledi ki şandüğün birin açā içinden bir miḳdār (4b) altūn çıkara bunlara saçu saçā. Şordı ayıtdı yā kavm ayduñ arañızda Muḥammed kañkñıuzdur üzerine saçu saçayın dedi. Ol kişiler ayıtdılar yā veled Muḥammed bizimle degildür ammā bizden ayru degildir dediler. Ebū'l-Hecān ayıtdı ne 'aceb söz söyledinüz Muḥammed nice bile degildür ve nice ayru degildür dedi. Ayıtdılar Muḥammed'in vücūdi bizimle degildür ammā himmeti bizimledür. Vālā ki sen ne oğlansın bize bildür dediler. Ebū'l-Hecān başladı atasınuñ Şana 'ā pādīşāhı olduğın düşde gördüğün ve düşinde imāna geldüğün ol deveyi dört biñ aḳcaya aldüğün vü iki şandık mālī Resūl Ḥazretine götüresin deyü vaşiyet itdüğün deveye binüp yolda uyuduğın uyanup kendüni Medīne şehrinde bulduğın haber virdi. Ol kişiler Ebū'l-Hecān'dan bu haberi (5a) işitdiler, birbirine baḳışdılar. Bunlar ḥod münāfıklar idi. Ayıtdılar görmesin bu cāzūyı kendü Mekke şehrinde oturur siḥr ü cāzūluğı Şana 'ā'ya ḥükm ider dediler. Andan Ebū'l-Hecān'a ayıtdılar. Hey oğlan niçün itdiñ ataniñ 'āḳıbeti ḥayr olmadı vü pādīşāhlık dirliğini dilemedi vü hem ulu deminde cāzūluk mekr ile olmuş dediler. Bu münāfıklar vü ḥinzīrlar vü mel'ünler böyle dediler çün Ebū'l-Hecān bu sözleri güş eyledi. Ey kavm ben Muḥammed'in muḥabbetine geldim ki ol şevḳ ile bunuñ gibi sözler ile gerüye dönmem dedi ve daḥi devesine dedi ilerüye yürüdi. Ol münāfıklar hey ne yaramaz iş itdik şimdi bu oğlan Muḥammed'in ḳatına vara mālī deveyi ilete bir zamāndan şoñra Bilāl ezān okuya biz daḥi namāz ḳılmağa Muḥammed'in (5b) yanına varavüz bu oğlan bizi anda göre vü şu' āl ide bunlar kimlerdür vü ne kişilerdür deye Muḥammed deye kim bunlar benim yārenlerimdür deye. Bu oğlan daḥi ayıda ki bunlar senün nice yārenlerindür deye bunlar senün ḥaḳḳında iş bunuñ gibi mühmelāt vü ḳabiḥ sözler söylediler deye andan Muḥammed daḥi 'Ömer'e ve 'Ali'ye baḳa andan duralar bizlere yapışurlar ḳoynumuzı vü ḳoñtuğumuzı arayalar bütlerimizi bulalar vü kāfir tonunu ve vefḳi ālātını bulalar işümüz ziyāna vara şoñra güc olur dediler. Ol münāfıkların ulusı ayıtdı: Bir fitne peydā eyledük ref' iderim dedi çabıḳ Ebū'l-Hecān'in ardından çağırdı ayıtdı: Yā veled dur kābir sözüme vardır ayıdalum dediler çün Ebū'l-Hecān deve başını çekdi durdı. Ol münāfıklar deve yanına geldiler ol Ebū'l-Mehcān'a ayıtdılar: Aferin yigit (6a) şıḳ ile i'tikād ile oğlansın degme söze inanmazsın biz ol sözi ki söyledik sen şābir söyledin zīrā bu Medīne şehrinde münāfıḳ çoḳdur seni gördük yoluna şadıḳsın gel berü seni Muḥammed'in ḥuzūrına tekbir vü şalavāt ile götürelüm dediler. Ebū'l-Hecān ortaya aldılar andan ol münāfıkların ulusı şundı Ebū'l-Hecān'in şaçından dutdı deveden aşağı yüzi üzerine yıḳdı. Ol toḳuz münāfıkların ulusı ol cehennem kütüklerine işāret eyledi ol ḳadar 'aşā üşürdiler ki Ebū'l-Hecān'in başını yardılar, gözini vü gövdesini ḳapḳara itdiler ölüm mertebesinde iletiler zīrā pādīşāh-zādedir tatlu ile vü tāye ile beslenmiş ol güzel çehre bu la'inler ayaklar ile depdiler. Ol münāfıkların ulusı ayıtdı: Siz mālī ve deveyi alñ evimize iletiñ (6b) ben bunı daḥi ḳazāya ve bir belāya uğradım dedi Ebū'l-Hecān'in eline yapışup mescid ḳapısına bıraḳdı, mescide girdi. Resūl Ḥazretleri şalla'l-lahü 'aleyhi ve's-sellem otururdu. Ebū Bekr Sıddıḳ Raḳıyallahü 'anh ḳarşusunda vü Bilāl Ḥabeşī Ḥazretleri daḥi otururlar idi. Gayrı kimse yok idi. Ol mel'ün ḥinzır vü münāfıḳ vü la'in dedi ki yā Muḥammed feryād yā Muḥammed feryād dedi. Fecr-i kā' ināt ayıtdı. Yā hazā kimden güc gördiñiz dedi. Ol mel'ün ü münāfıḳ ayıtdı yā Resūla'l-lah siz bize cevāb buyurdinüz ki misāfire ḥoşca ri'āyet idiñ deyü evime bu gice bir oğlan misāfir oldu. Şana 'ā mülkinde meger put-perest imiş hele aldım evime götürdim, yedirdim, içürdim, yatsu vaḳt oldu, ben ayıtdım oğlan kişidir, taşrada olmasun dedim (7a) evim içinde ḥalkım arasında yer düzdüm, yaturdum kendim daḥi cemā'atimle yatdım, uyudum. Kimde ne var idüğü bilünür mi meger kim bu oğlanın gönlünde egri ḳasem niyyeti var imiş. Biz uyuduḳda ḳalḳup cemi' varlığını alup iki şandık yükledüp gitmiş ü beşekde bir oğlanuğım var idi boğazlamış andan çıkar gider vü şabāḥ oldu gördüm ki ḳazā ḳapusu üstüme açılmış ol oğlanın ardına o yaña bu yaña adamlar şaldım, irmişler dutmuşlar, deve ile oğlanı bulmuşlar getürdiler, mālī vü tavarım baña degdi. İllā kim oğlanuğımın ḳanı baña degmedi dedi. Resūl Ḥazret diñledi ayıtdı: Ol ḥaḳḳında söyledüğün oğlan ḳaç yaşındadır? Ol münāfıḳ-ı bi-dīn ayıtdı: Yā Resū'l-lah on dört on beş yaşında var ola dedi pes Resūl (7b) Ḥazret döndi Ebū Bekrū'l-Şıddıḳ'a nazar eyledi ve ayıtdı: Yā şāhibü'l-ḥayr on dört on beş yaşında oğlan ḳonuk olup bunuñ gibi iş ide mi didi. Ebu Bekir ayıtdı: Allahu ā'lem didi döndi, Ḥazret-i Resūlu'l-lah ol münāfıḳa ayıtdı: Şimdi ol oğlan ḳandedür dedi. Ol münāfıḳ ayıtdı yā Resūla'l-lah 'ayāl acısından ḳadid oldum gerçek, bir iki urdum, işde mescid ḳapusunda yatur dedi vü Resūl Ḥazret döndi Bilāl-i Ḥabeşī'ye ayıtdı: Yā Bilāl var oğlanı içerüye getir dedi. Bilāl taşraya çıkdı gördi bu oğlan ḳanlara ḳarḳ olup yatur. Bilāl Ebū'l-

Hecân’ı kucağına aldı içerüye getürdi. Resül Hâzret ayıtdı: Yâ Bilâl ol oğlanın başını kaldır yüzine bakayın dedi. Bilâl başını kaldırdı. Resül (8a) Hâzret gördi kandan şuratu vü simâsı belürsüz olmuş. Ayıtdı: Yâ Bilâl yağlığını yaş eyle daği oğlanın yüzünü sil görelim dedi. Bilâl yağlığını yaş idüp ol oğlanın yüzünü sildi. Ol hûb şurat göründi. Zirâ şehzâde idi. Resül Hâzret çün Ebû’l-Hecân’ın yüzüne nazar eyledi. Andan Ebû Bekirü’l-Şiddîk’a ayıtdı: Yâ şâhibü’l-hayr ‘acebdür bu sözler bu oğlan hakkında bühtân degilse dedi. Meger ol münâfîkîñ adı Şallat bin Şa‘leb idi. Resül Hâzret ayıtdı: “Yâ Şallat bu dedigîñ nesnelere şâhidiñ var mıdır?” dedi. Şallat ayıtdı: Yâ Muhammed ne kadar tanıķ gerekdür dedi. Resül Hâzret ayıtdı, iki yeter dedi. Ol mel‘ün on tanıķ isterseñ getüreyim dedi döndü. Ol mel‘ün ol tokuz (8b) münâfîkîñ evine geldi. Ayıtdı ki: Bühtândur der, gelüñ baña tanıķ idüñ oğlanı bu câzûya öldürdelüm mâlı üleşelüm dedi. Andan ol tokuz münâfîkı aldı gitdi. Bu haber Medîne şehrine yayıldı. Ehl-i İslâm fevc fevc gelürlerdi. Andan ol münâfîklar mescide girdiler selâm virdiler, oturdılar. Şallat bin Şa‘leb Ebû’l-Hecân’ın yanına geldi. Kanın taleb ider. Resül Hâzret ol tokuz münâfîka baķdı ayıtdı: Siz ne dersiz ol münâfîklar ayakları üzerine geldiler ayıtdılar: Yâ Resûla’l-lah siz bize Haķ Ta‘alâ’nın kelamıyla bildirüp dersin ki Haķ şehâdetini gizlemeñ derdiñ. İmdi tanıķlık iderüz ki bu oğlan bu kişinüñ bir yaşında oğlanuğımı boğazladı, iki şandık mâlını ve bir devesini uğruladı, bu işe şâhidlerüz vü şehâdet iderüz. (9a) didiler döndü Şallat la‘in ayıtdı: Yâ Resûla’l-lah ne buyurursuz? dedi Resül Hâzret ‘Ömer’e baķdı ayıtdı: Yâ ‘Ömer var taşra meydânına çık meydânda şer‘ üzre kışâş eyle dedi. ‘Ömer’in Eflaķ adlu bir kulu var idi çağırdı vü ayıtdı: Yâ Eflaķ çık taşra meydânında iki ellerini kes eger elleri olmasa buraya gelüp uğruluk itmezdi dedi. Eflaķ Ebû’l-Hecân’ın evvel sağ elini kesdi andan şol elini kesdi andan Hâzret-i ‘Ömer ayıtdı: Yâ Eflaķ var ayaklarını daği kes eger ayakları olmasa idi gezüp bunuñ gibi iş itmezdi. Andan Eflaķ sağ ayağını kesdi andan şol ayağını kesdi. Andan ‘Ömer ayıtdı: Yâ Eflaķ hemân ol oğlanuñ üzerine kan kışâş kaldı anı daği it bu halk-ı İslâm muhabbetine güc yiter, birer kucaķ odun getürsünler kalan gövdesini (9b) yakın ayruķ bir kimse daği gelüp bir kimsenüñ evine gelüp konup mâlına vü ‘iyâline kaşd eylemiye dedi. Andan halka odun için nidâ itdi. Cemâ‘at odun getürmege dağıldılar o münâfîklar daği hınzır laħmi ekl itmege gitdiler vü hem o iki şandık mâlı kısmet ideler vü ortaya ħamir getürdiler ya‘ni yaşa kızguğılığıla ol ħarâm mâlı üleşeler. Bu yañadan ol kıretü’l-‘ayn-ı Resül ü temüzü’l-fu’ adü’l-kabül-i şebbân ehlü’l-cennete asîrü’l-mü’ minin ħasan ħüseyn Rađiya’l-lahu ‘anh Hâzret-i ‘Osmân’dan okumaķdan gelürler idi. Öğle vaķtı olmuş idi. Evlerine yemek yemeye giderler idi. Gördiler Medîne şehrinde bir kıfırdı var, halk aşıağı yuķarı segürdişürler yolda bir müslümâna şordılar vü ayıtdılar: Yâ mü’ min dedemiz ħazâyâ mı gider sizde (10a) bu kıfırdı nedür didiler. Ol kişi ayıtdı yok yâ seyyidlerim şol on kişiler ki fulân maħalleden gelüp götürmişler ki evlerine Şana‘â vilâyetinden bir oğlan on beş yaşında var ola gelmiş konuķ olup iki şandık mâlına vü bir deveye yükledüp bir yaşında oğlanuğımı boğazlamış çekmiş gitmiş. Şimdi dutmuşlar getürdiler Resül Hâzretleriniñ ħuzûrunda tanıķlık virmişler. İki elini vü iki ayağını kesdiler bize emr itdiler odun getürüñ deyü, ol oğlanı oda yaķalar. Şimdi biz segirdişüp odun getürmege giderüz dedi geçdi gitdi. Döndü ħasan ħüseyn aydır: Karındaş on beş yaşında oğlan bir elden bir ele yürüyüp uğruluk ü ħarâmilik ide mi dedi. Andan ħüseyn aydır: Karındaş hiç bu sözi ‘akıl kabul itmez dedi, döndü. ħasan aydur: Karındaş (10b) gel varalum ol oğlanı görelim deyü sürdiler ol kışâş yerine geldiler. Aşħabın uluları oduna gitmişler idi, ergenleri Ebû’l-Hecân’ın çevresin alup dururlar idi. Kaçankim ħasan ile ħüseyn geldüğini gördiler ayıtdılar: Yâ oğlan işde Resül’ün gözi nûrı ħasan ħüseyn geldi didiler. Ebû’l-Hecân anı işitdi bir kerre âh eyledi, câmı teslîm itdi, ħasan ile ħüseyn işitdiler. ħüseyn geldi mübârek elini Ebû’l-Hecân’ın boyını altına şoķdı yüzünü yuķarı kaldırdı andan ħasan ħüseyn’in omuzundan aşırı baķdı. Ebû’l-Hecân’ın yüzünü gördük de âh itdi. Andan ħasan aydur: Karındaş sen bu oğlanuñ yüzünü yuķarı kalduracaķ ben seniñ omuzundan aşırı baķdım öyle şandum ki bu meydân içinde yatan sen (11a)sin ol sebebden âh itdim ben ħod dedemden kerrât ile işidüp dürürün ki her kişi kim boyda bosunda ve gözde ħüseynime benzerse ol kişiniñ elinden yaramaz iş gelmiye dedi dedemiñ böyle didüğünden bu oğlana bu işi itmek neden ikisi bile imâmelerini ellerine aldılar yâ Resûla’l-lah feryâd yâ Resûla’l-lah feryâd deyü mescide geldiler. Çünki Resül Hâzret ħasan ħüseyn’i bu ħâliyle göriceķ ayıtdı: Yâ veled kimden güc gördiñiz? Andan ħasan ħüseyn ayıtdılar: Gerçek kim biz güc görmedik vü illâ güci biz sizden gördik didiler. Andan Resül Hâzret ayıtdı: Ey ciger küşelerim kendümi öyle bilürim ki dünyâda bir qarıncaya güc itmedim ki aħiretde benden ħaķ taleb ide benden nice güc gördiñiz? ħasan başını kaldırıp ayıtdı ki: Siz ol mübârek (11b) lafzıñızdan dimedüñiz mi her kişi kim bir vechile ħüseynime benzerse uğruluk ü ħarâmi vü yaramaz iş işleyici olmiya dimedüñiz mi? Resül Hâzret ayıtdı: Yâ veled ey şimdi daği ne var? dedi. ħasan ayıtdı: Öyle böyle sözi

dedüğünden bu oğlana kışaş neden bu hüd Hüseyinime beñzer kaçan Hasan böyle didükde Resül Hazret Ebü Bekirü’s-Sıddıķına ayıtdı: Yâ şâhibü’l-hayr ol vaķit ben saña didim mi ‘acebdür eger oğlana bühtân degül ise zîrâ ki şüretde Hüseyinime beñzer dedi andan döndi ayıtdı: Yâ veled ey yâ şimdi siziñ dilediğîñiz nedir dedi. Hasan Hüseyin ayıtdılar: Dilegümüz oldur ki bu oğlanı ol kişilerden dilek idesiz dediler, andan elini vü ayağını yerine koyasız vü siziñ ol müstecâb du ‘âñız berekâtıyla ol oğlan sağ ü selâmetde (12a) ola bizimle yâr ü yoldaş ola didiler. Resül Hazret Bilâle ayıtdı: Yâ Bilâl var ol kişileri oķu gelsünler dedi. Bilâl ‘azm itdi ol münâfıkların evlerine geldi, ķapuyı kaķdı, ev ıssı ķapuya geldi, ķapu yarısından baķdı gördi Bilâl’dir. Derhâl içeri girdi işâret eyledi, ortadan hımrı kaķdırdılar andan geldi ķapuyı açdı taşra çıķdı ayıtdı: Ne buyurursın dedi. Bilâl ayıtdı: Sizi Resül Hazret çağırur gelüñ dedi. Ol münâfıklar hınzırlar ayıtdılar: Yâ Bilâl siz varuñ işine biz daķı ardınca varıruz dediler. Andan Bilâl döndi gitdi. Ol münâfıklar ayıtdılar: Yârenler bu câzû oğlanı dilek ide elini vü ayağını yerlü yerince ķoya oğlanın eli vü ayağı tıutup yürüye andan biz daķı Muħammed’in ķatına varuruz (12b) oğlan bizi göre vü şora bunlar kimlerdir diye andan Muħammed ayıda bunlar benim yârenlerimdür diye, ol daķı bunlar senüñ nice yârenleriñdür bunlar saña bunuñ gibi iş itdiler vü seniñ haķķında mâlâya ‘ni herzeler söylediler diye andan Muħammed ‘Ömer’e baķa dura vü bizim koyunumuzı vü koľtuğumuzı araya putlarımızı bulup evimize varalar başlu kâfir tonıñ vefķ âlâtın bulalar işimiz harâba vara, gelüñ varalum cehd idelüm oğlanı dilek iderse virmeyelüm dedi. Öbirleri daķı yoldaş söz seniñdür, dilek iderse biz daķı dil yardımını idelüm didiler, ķavl-i ķararı yek itdiler andan müslümân tonlarını giydiler, ‘imâmelerin şarındılar, tılsımlarını taķdılar, ‘asâlarını vü tesbîhlerini aldılar, şalâvat getürerek mescide girdiler, selâm virüp oturdılar. Bundan (13a) şoñra ol ‘aşık-ı şâdıķın ol senc-i muħaķķaķın ol baħr-i yaķın ya ‘ni emirü’l-mü’ mîñin Ebü Bekrû’s-Sıddıķ Rağıallahü ‘anh yerinden dura geldi bunlara selâm verdi, ‘aleyke aldılar, andan ayıtdı: Beni bilür misiz ben kimim? Ol münâfıklar ayıtdılar bilürüz ki Beni Teym ķavminiñ re’ isi Ebü Bekir Şıddıķsın dediler. Ebü Bekir ayıtdı: Bu zâhirimdür, bātınım bilür misiz? Ayıtdılar: Bātınıñdan haber-dâr degilüz dediler. Ebü Bekir ayıtdı: Bātınım budur ki Resül Hazret Cebrâ’ îliyle şordı ayıtdı: Yâ ķarındaşım bu yerler gökler yaratılmazdan evvel ne var idi? Cebrâ’ îl ayıtdı: Vaħdet meydânı var idi. Resül Hazret ayıtdı: Ol meydân içinde ne var idi? Cebrâ’ îl ayıtdı: Yâ Resülü’lâh ol meydân içinde bir nürdan direk vü üzerinde iki aķça gügercinler oturmuşlar idi. (13b) Resül Hazret ayıtdı: Ol gügercinleriñ biri benim rûħım idi biri Ebü Bekir’in cânı idi. Hıķâb-ı ‘izzetden cânlarımıza nidâ geldi ki yâ ervâh vaħdet meydânında uçuñ kañķıñız geçerse âħir zamân peyğamberliğin ona vireyin dedi. Resül Hazret ayıtdı: Benim cânımla Ebü Bekir’in cânını geçdiler, mübârek sağ eliniñ şehâdet parmağıyla orta parmağını deyüp durur imdi yarın kıyâmet günü âmennâ vü şadaķnâ sizi Haķ Ta ‘âlâ’dan dileyin gelüñ bu oğlanı bağışlañ dedi. Ol münâfıklar ayıtdılar: Yâ Ebü Bekir bizim seniñ mertebeñden faħrımız vardur her ne mertebeñ var ise ki seniñdür, oğlanı dirseñiz virmeziz didiler bu hınzır la ‘inler. Andan Ebü Bekir epsem oldı. Andan ol mağfûr-ı merħüm maźlûm-ı câmiü’l-ķarâr hâfızü’l-lisân-ı amîr (14a) ü’l-mü’ mîñin ‘Oşmân Rağıallahü ‘anh yerinden durdu, bunlara selâm virdi, ‘aleyke aldılar, ayıtdı: Beni bilür misiz ben kimim dedi, ol münâfıklar ayıtdılar: Bilürüz Ümmiyye ķavminiñ ulusu Muħammed Muştafa’nıñ güveyisisin, ‘Oşmân ibni ‘Affânsın didiler. Ayıtdı: Beli bu zâhirimdür bātınım da bilür misiz, ol münâfıklar ayıtdılar: Bātınıñdan haber-dâr degilüz dediler. Andan ‘Oşmân ayıtdı: Bātınım budur ki Resül Hazret öyle buyurur her bir peyğamberiñ uçmaķ içinde ķomşusu ol benim ķomşum ‘Oşmân ol demişdi imdi Haķ Ta ‘âlâ şâhid olsun ol ķoñşulıģı ben size vireyim bu oğlanı baña bağışlañ dedi. Ol mel‘ünlar ü münâfıklar ayıtdı: ‘Oşmân biz uçmaķ içinde girdikden şoñra gerekse peyğambere yaķın gerekse ırâķ olalım oğlanı (14b) dirseñ virmeziz didiler. ‘Oşmân epsem oldı oturdu ol kâşif-i künuz şerî ‘at-ı hâtif-rumüz-ı ma ‘rifet ol ‘ârif-zükûr-ı haķıķat ol seyfü’l-lahü’s-su’ âl ibni ‘Ömer-el-Resül-ı maźharü’l-‘acâ’ ib ‘Ali ibni Ebü Tâlib Rağıallahü ‘anh yerinden durdu, bunlara selâm virdi, aleyke aldılar andan ‘Ali ayıtdı: Beni bilür misiz ben kimim? Ol münâfıklar ayıtdılar: Bilürüz İslâm dininiñ direği müslümânlarıñ sürürısın. Resül Hazretiniñ güveyisi vü hem vârisisin, ‘Ali ibni Ebü Tâlibsın dediler. ‘Ali ayıtdı: Beli bu zâhirimdir, bātınımı bilür misiz didi. Ol münâfıklar bilmeziz dediler. İmâm ‘Ali ayıtdı: İmdi bātınım budur, Haķ Ta ‘âlâ kıyâmet güninde âmennâ vü şadaķnâ şerâben tıhuruñ saķalığın viriserdir, andan ben Resül Hazretine şunum (15a) Resül Âdem-i şafıyye şuna Âdem yine Resül-i İbrâhim Ĥalîl’e şuna, İbrâhim Ĥalîl yine Resüle şuna, Resül Hazret Mûsâ’ya şuna, Mûsâ daķı ‘İsâ’ya şuna ve’l-hâşıl cem ‘i enbiyâlar içeler, Resül Hazret içince imdi Haķ Ta ‘âlâ tanıķ olsun ki ol şarâben tıhürdan sizi vü ehliñizi vü evlâdınızı ķandurım nice bu oğlanı baña bağışlañ dedi. Ol münâfıklar ayıtdı: Yâ ‘Ali şarâben tıhürdan içmek bize nasîb oldı ise gerek peyğamberden evvel içelim gerek şoñra içelim eger oğlanı dirseñ bağışlamazuz didiler. ‘Ali de epsem

olup oturdu. Ol seyyid-i sādāt hūlāşa-ı mevcūdāt şefî‘-i ümmet ḥabīb-i ḥazret emîn ü hayy Allah ḥātemü’l-nebiyyîn Muḥammedü’l-Muştafâ ‘aleyhi’s-selām yerinden durdu, ḥāzır olan aşḥāblar ayak üzerine durdular, e’s-şalavātü’s-selām (15b) yâ Resūla’l-lah didiler. Ḥazret-i Resūl ey aşḥāblarım oturuñ dedi. Andan Resūl bunlara selām virdi. Bunlar ‘aleyke aldılar. Resūl Ḥazret bunlara ayıtdı: Ey beni yārenlerim beni bilür misiz ben kimim dedi. Ol münāfiqlar ayıtdılar: Bilürüz Ḥaḫ Ta‘ālā’nıñ Resūlüsin, ḥaḫ peygamberisin, Ḥaḫ yola da‘vāt idicisin dediler. Resūl Ḥazret ayıtdı: Bu zāhirimdir, bātınımı bilür misiz? Ol münāfiqlar ayıtdılar: Bilmeziz. Resūl Ḥazret ayıtdı: İmdi benim bātınım budur ki Ḥaḫ Ta‘ālā yeri vü gögü ‘arşı vü kürsi yaratmazdan evvel rûḫım yaratdı. Andan benim rûḫım virildi, yüz yigirmi dört biñ peygamber cānını yaratdı, andan yeri gögü yaratdı, uçmağı vü tāmüyı yaratdı, ḫamusı baña ümmet olmaḫ isterler, ḫaçan ḫıyāmet günü ola āmennā ve şadaḫnā cemî‘-i enbiyā nefsi diler. Ḥaḫ Ta‘ālā Ḥazretine yüz urup günāḫ (16a)-kār ümmeti dileyem cem‘isine şefî‘ olam, anlardan evvel size şefā‘at kılam, cennetde sizi ḫoñşu ideyim gelüñ bu oğlanı baña bağışlan didi. Ol münāfiqlar ayıtdılar: Yâ Resūla’l-lah biz ḫöd seniñ ümmetiñdenüz, sen ḫöd ümmetüñe şefā‘at ideceksin amma oğlanı dirseñ dilek itme, bağışlamazuz didiler. Resūl Ḥazret melül olup oturdu, ol sâ‘at Cebra‘ il ‘Aleyhi’s-selām yitüşüp geldi. Tañrı Ta‘ālā’dan selām getürdi, ayıtdı: Ḥabībim mi‘rāc gicesi giyüp geldüğü ḫabāsını giysün ol gice şarunduğı ‘imāmeyi sarınsun ridāsını boynuna bıraksun minberi taşra çıkarsun kendi aşḥābile çıkusun, minbere aḡsun ol oğlanıñ binüp geldüğü deveyi getürsün, minber ayağına çökersün, ‘imāmesin ol deveniñ başına örtüsün benim ismimle (16b) meşḡül olsun, ḫudretime temāşā itsün dedi. Deveye dil vereyim ne keyfiyetle vü ne ḫāl ile gelmişdür ḫaber virsün didi, yine maḫāmına ‘urüc eyledi. Resūl Ḥazret ḫādımlere emr eyledi. Minberi meydāna çıkardılar, kendi Ümmü Sellem evine geldi, mi‘rāc gicesi giydüğü ‘imāmesin şarındı. Cem‘i rāviler rivāyet itmişler ki Resūl Ḥazret mi‘rāc gicesi muḫarrebler gördi deyü biz gine sözimize gelelim. Çün Resūl Ḥazret mi‘rācdan geldüğü şıfatla aşḥābıñ ḫatına çıkageldi. Çün aşḥāblar Resūl Ḥazretini bu şıfatla gördiler, e’s-şalavātü’s-selāmü ‘aleyke yâ Resūla’l-lah deyü çaḡırdılar. Resūl’üñ yanına geldiler, tekbîr ü şalavāt ile meydāna getürdiler. Resūl minbere çıkıdı, aşḥāblar ḫat ḫat oturdılar. Resūl Ḥazret adamlarına buyurdu, (17a) ol oğlanıñ binüp geldüğü deveyi getürüñ dedi. Andan vardılar, deveyi getürdiler, minber önüne çökerdiler, Resūl Ḥazret mübārek ayağı üzerine geldi, Ḥaḫ Ta‘ālā’nıñ vaḫdāniyyetine şenā itdikden şoñra kendüniñ mübārek dili birle maḫzar-ı rû‘ına şalavat ü selāmdan şoñra mü’ minlere ḫayır du‘ā kıldı, andan şoñra mübārek başındaki ‘imāmeniñ ucunu çevirdi, ol deveniñ başına bıraḫdı, mübārek elini ḫaldurup du‘ā diledi, yüzünü Ḥazret-i Bārınıñ der-gāhına dutdu, ol deveye du‘ā diledi vü daḫi resüllük kılan peygamberlerden artıḫ mertebesi bu idi ki du‘ası dili ucuna gelmeden mestecāb olurdu, henüz du‘ā iderken dileği ḫabül oldı, deve başını ‘imāme altından çıkarup ḫanık olup dile geldi vü ayıtdı: E’s-selāmü ‘aleyke yâ Seyyidü’l- Mürselîn yâ Resūla’l-lah enne Muḥammeden Resūlu’l-lah (17b) enne eşhedü enlā ilāhe illallah ve eşhedü enne yâ Muḥammed ibni ‘Abdu’l-lah ibni ‘Abdu’l-Muḫtalib Resūlu’l-lah dedi. Andan Resūl Ḥazret ayıtdı: Ey mübārek ḫayvān ol ḫādirıñ ḫudreti ḫaḫḫı için seni beni yoḡ iken var eyledi, şāmut iken nāḫık eyledi, ne vilāyetindensin, buraya ne keyfiyyet-i ḫālıle söyle dedi. Ḥaḫ Ta‘ālā’nıñ ḫudretiyle söyle, didi ki Şana‘ā vilāyetinden ḫaber virdi vü Şana‘ā meliki düş gördüğüñ vü düşinde imān getürdüğüñ dört biñ aḫçaya kendüyi alduḡın vü iki şandıḫ mālı yükledüp kendü eliyle mühürleyüp oğlana işmarladuḡın deve ayıtdı. Yâ Resūla’l-lah ol mālı vü rızḫı ol oğlan bizimle seniñ şehriñe getürdi, ayruḫ bilmezim dedi. Andan Resūl Ḥazret variñ oğlanı getürüñ dedi. Ḥādımler oğlanı bir kilime ḫoydılar, dört yanından (18a) yapuşup getürdiler minber önüne ḫoydılar vü devesi oğlanı minber önünde ölmüş gördü. Gözünden yaşın buḡrum buḡrum aḫıtdı vü deve āḫ idüp yüregine çekdi. Resūl Ḥazret aşḥābile bu ḫālı gördiler anlar daḫi çok aḡlaşdılar, derḫāl Cebra‘ il-i Emîn yetişüp geldi, Ḥaḫ Ta‘ālā’dan selām getürdi, yâ Resūla’l-lah Bār-i Ta‘ālā buyurdu ki bu oğlanıñ evvelden taḫdîri böyledür vü bu oğlanıñ ‘ömri yoḫdur vü bu işler alınına yazılmışdur. Taḫdîrim yerine geldi eger şimdi Ḥabībıñ dileği olursa ol oğlanı yine dirgürim, aşḥābına eylesün ki her biri ‘ömürlerinden ol oğlana ‘ömür bağışlasunlar vü ḤaḫTa‘ālā aña ḫudretimle cān vireyin dedi. Andan Cebra‘ il maḫāmına ‘urüc eyledi. Andan Resūl Ḥazret işiddüğü ḫaberi aşḥāba bildürdi, aşḥāb daḫi (18b) ḫıyabildüğü ḫadar kimi iki aylık ‘ömür kimi bir aylık ‘ömür bağışladılar ve’l-ḫāşıl on yıllık ‘ömür oldı amma imām ‘Ali Kerrema’l-lahü veche dimedi döndü, Resūl Ḥazret ayıtdı: Yâ ‘Ali cem‘i aşḥāblarıñ cömertleriñ başısın, şimdi söyleyecek vaḫtın niçün söylemezsin dedi. İmām ‘Ali ayıtdı: Yâ Resūla’l-lah ne bilim ne ḫadar ‘ömrüm var bu ḫadarı bunuñ olsun diyem amma fikrim bu ki evime varayım vaşıyyet ideyin ḫabz olayım bāḫi ḫalan ‘ömrüm az çok ne ḫadar var ise bu oğlanıñ olsun dedi. Ol demde Cebra‘ il-i Emîn yetişüp geldi ayıtdı: Yâ Resūla’l-lah yine Ḥaḫ Ta‘ālā saña selām kılıp aydır cem‘i yaratduḡum ḫullarım ki benim

keremimden utanurlar ben keremimle ‘Ali’niñ kereminden utandım dir, imdi bu cem‘i aşhâbıñ ‘ömürlerini ‘Ali’niñ keremine bağışladım dir, kudretim hâzinesinden ol oğlana (19a) altmış yıl ‘ömür bağışladım, elini eli yerine ayağını ayağı yerine koşun vü du‘ā kılsun kudretimle temâşâ ide dedi. Yine makâmına ‘uruc eyledi. Resül Hâzret hâdimlere emr itdi, elini ayağını yerinde kodular andan Resül Hâzret ridâsını Ebû’l-Hecân’ın üzerine örttü, el kaldırup du‘ā eyledi. Aşhâblar âmîn didiler ki gök feriştehleri bile âmîn dediler. Kudret emriyle cân irişüp el ayak tutup ridâ altından kalka geldi, hemân ayıtdı: Eşhedü en-lâ ilahe illâ’l-lah ve eşhedü enne Muhammeden ‘abduhu ve resuluhü dedi. Aşhâblar bunu gördiler: E’s-şalavatü ve’s-selâmü ‘aleyke yâ Resüla’l-lah deyü çağrıdılar. Resül Hâzret minberden indi, Ebû’l-Hecân’ın elini aldı mescide bile girdi andan ‘Ali’ye vü ‘Ömer’e bağıdı buyurdu, ol münâfıqları getürdiler, ellerin vü ayakların bağladılar dağı ol odunu yakdılar andan ol (19b) münâfıqları içine atdılar andan evlerine varup ol iki şandık mâlı Resül Hâzretine getürdüler, Resül Hâzret ol mâlı aşhâba üleşdirdi. Ebû’l-Hecân Resül Hâzretiniñ hıdmetinde kaldı andan Resül Hâzret aşhâbile gâzâya niyyet eylediler, varup Şana‘ā vilâyetini fetih itdiler bu haber ‘âlem içinde menşür oldı. Bu mu‘cizât Muhammed Muştâfâ Hâzretinden destân olup bu mu‘cizât bunda tamâm oldı. Temmet.

Şitâb itme budur resmi zamân
 ayak ayak çıkılır nerdübâna
 hemân delidir ol ki aza râzı olmaz
 ki azı bilmeyen çoğı da bilmez
 utanacak sözi dime yabanda
 işidilir haber olmaz cihânda
 temâşâcıdur el
 o yılanı yut ki dirler
 tavşana kaç tazıya tut
 ol seniñ aza çoğa itme tedbir
 nekesle hârcı (20a) cömerdiñ olur bir
 kedâ itme siyâkatda ferâmuş
 bilürsin kurt yanınca
 toynur kuş
 boyunlan tâlib ol hayra
 Hüdâdan yeme gam eriye kalan belâdan
 cihân içre bil esen baş bulunmaz
 bir ak gün hiç karasız olmaz
 sen it eylügeni deryâya lâyık
 balık bilmezse bilür anı Hâlık .

KAYNAKÇA

- ARAZ, Rifat (2007), *Hz. İbrahim’in Mucizevi Hayatından Türk Şiirine Yansımalar*, Mürekkep, Kültür Sanat Edebiyat Serisi, 2, Ağustos, Ankara, Sayı:2, Kitap No: 5
- ATALAN, Mehmet (2012), Cenknâmelerde Hz. Ali’nin Yeri, *E-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, V/2, Güz 7-29, www.emakalat.com
- ATALAN, Mehmet (2010), Hz. Ali Cenknâmelerinde Mâtürîdîlik Ve Hanefîlik İle İlgili Unsurlar, *e-Makâlât, Mezhep Araştırmaları*, III/1, Bahar, ss. 65-103, www.emakalat.com
- ATALAN, Mehmet (2011), Cenknâmelerde Hz. Hüseyin’in Yeri, *E-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, IV/2, Güz 7-30, www.emakalat.com
- ATEŞ, Bünyamin (1993), *Peygamberler Tarihi*, İstanbul
- BÜLBÜL, Eda (2008), *Hazret-i Ali Cenklere Üzerine Bir Tetkik (İnceleme-Metin)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- ÇELEBİOĞLU, Amil (1972), *Dinî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri*, TDAY, Belleten, Ankara
- ERCİYAS, Osman - ORUÇ, Duygu (2013), *Güvercin Destanları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter, p.1397-1406, ANKARA-TURKEY

- GABAİN, A. Von (2007), *Eski Türkçenin Grameri (Çevr; Mehmet Akalın)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara
- GÜLTEKİN, Emine (2006), *Aşık Edebiyatında Peygamber Kıssaları*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta
- GÜZEL, Abdurrahman (2006), *Dinî- Tasavvufî Türk Edebiyatı*, 3. Baskı Akçağ Yayınları, Ankara
- HARMAN, Ömer Faruk (2006), *Mûsâ*, İslam Ansiklopedisi, C 31, s.207, Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Araştırmaları Merkezi, <http://www.islamansiklopedisi.info/> erişim tarihi: 19.06.2014
<http://www.diyaret.gov.tr/dinikavramlar/dinikavramlar-C/CEHENNEM>
<http://www.diyaret.gov.tr/dinikavramlar/dinikavramlar-C/CENNET>
- KILIÇ, Atabey (2006), *Yazarı Bilinmeyen Dinî-Tasavvufî Bir Eser: Hakikat-ı Muhammediye*, TÜBAR-XX-Güz, s.126
- KILIÇ, Mahmut Erol (1995), *Muhyiddîn İbnü'l-Arabî'de Varlık Ve Mertebeleri (Vücûd Ve Merâtibu'l-Vücûd)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- KOCA, Fatih (2011), *Peygamberimiz Hz. Muhammed'in Müezzinleri*, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 52:2, ss. 291-310, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/1633/17513.pdf>
- KÖPRÜLÜ, M. Fuat (1999), *Türk Edebiyatının Menşei, Edebiyat Araştırmaları*, TTK. Yayınları, Ankara
- LEVEND, Agah Sırrı (1984), *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, İstanbul
- ONAY, Ahmet Talat (1992), *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar, Hazırlayan: Cemal Kurnaz*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- ÖZKÖSE, Kadir, *Azîz Mahmud Hüdâyî'de Nûr-ı Muhammedî Telakkisi*, Uluslararası Hüdayi Sempozyumu, <http://hudayivakfi.org/hudayi-sempozyumu.html>
- PAKALIN, Mehmet Zeki (1993), *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları, İstanbul
- PALA, İskender (1989), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, C 1-2, Akçağ Yayınları
- SELÇUK, Bahir (2016), *Na'tların İstişfâ Bölümlerinde Söylem Düzeni*, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 26, Sayı 2, s. 65-76, Elazığ
- ŞAHİN, M.S. (1993), *Cennet*, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.7, İstanbul
- TİMURTAŞ, F. Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi XV. yy Gramer- Metin- Sözlük*, Enderun Kitabevi, İstanbul
- TOMAR, Cengiz (2013), *Yemen*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, cilt: 43, <http://www.islamansiklopedisi.info/>
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1986), Dergah Yayınları, C 6, İstanbul
- ULUDAĞ, Süleyman (1995), *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul
- YAVUZ, Yusuf Şevki (1991), *Arasât*, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, Cilt 3
- YAVUZ, Yusuf Şevki (2013), *Zebâni*, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, cilt: 44

MUCİZÂTÜ’N-NEBİ YAZMA NÜSHADAN ÖRNEKLER

Millî Kütüphane kayıtlarında Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda yer alan 06 Hk 4334/1 arşiv numaralı yazma, 2b-3a

Millî Kütüphane kayıtlarında Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda yer alan 06 Hk 4334/1 arşiv numaralı yazma, 8b-9a